

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—

za pol leta K 72—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Knjižnici na ulici Štev. 6 — Telefon uredništva Štev. 50 — Telefon upravnništva Štev. 328 —

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—

za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Dr. A. Gosar:

Kapitalistični duh in moderni človek.

Vzroki, iz katerih se je razvil moderni kapitalistični duh, so premenogovrstni, da bi se mogli tu z njimi baviti. Poudariti hočem samo dejstvo, da ta duh ni zgolj posledica kapitalizma samega na sebi, kakor se tudi obratno kapitalizem ni razvil samo iz kapitalističnega duha, marveč ima tudi še drugod svoje močne korenine. V modernem kapitalističnem podjetniku so se strnile v enoto lastnosti, ki vodijo med ostalim nazaj k meščanom in trgovcem predkapitalistične dobe ter k podjetjem srednjeveškim vitežom in viteškim roparjem. Poleg tega pa je podpirala, kakor znamo, razvoj kapitalizma zlasti moderna tehnika v zvezi z moderno, iz judovskega duha nastalo borzno špekulacijo denarne in blagovne trgovine in prometa.

O postanku kapitalizma in kapitalističnega duha pravi Sombart: Nasplošno lahko trdimo, da je v predkapitalistični dobi podjetnik ustvarjal kapitalizem, v modernem dobil pa ustvarja kapitalizem podjetnik, ki širi kapitalističnega duha. Od modernega podjetnika in njegove okolice pronica ta duh med širše sloje ter se do naše dobe že tako razširil, da je prežet od njega tako, ki polnijo dušo modernega podjetnika, so se naselili tudi v srcih drugih ljudi ter so izpodrinili iz njih ves smisel za duševno življenje in netvarne dobrine. Duh profita je zavladal nad svetom.

Da nam bo vsa brezdanja praznота in brezmejna lakomnost modernega človeštva tembolj jasna in umljiva, je dobro, ako primerjamo — kakor je to storil Sombart — mišljenje in stremljenje modernega človeka z mišljenjem in stremljenjem otroka. Pri tem spoznamo namreč, da so gonilne sile vsega ravnanja naših, navidezno mnogokrat nadčloveško velikih podjetnikov in vseh zares modernih ljudi iste kot pri otroku.

V otroški duši živijo zlasti štirje »ideali«: zunanja, čutna velikost, hitrost, novost in moč. Otroški vzori so: odrasel človek, še rajši velikan, hitro tekanje, brza vožnja itd.; vedno nove igrače, vsak hip drugo opravilo in končno občutek lastne moči, ki jo otrok pokaže, kjer le more, n. pr. s tem, da z veseljem goni vola ali konja, da zapoveduje psu itd.

Ravno te značilne poteze vidimo tudi v duši modernega človeka. Nas dandanes zanimajo sploh samo še milijoni in milijarde, pa naj se v njih izraža število granat, ki so jih izstrelili v svetovni vojni, ali dolžina sukna, ki ga izdelata na leto kaka tovarna, ali teža premoga, ki se izkoplje v določeni časi, ali karkoli. Nobena stvar nam ni dovolj velika, draga itd. Največja ladja, največji aeroplan, največji top, najdražja damška obleka itd., to so stvari, ki zanimajo moderni svet.

Isto velja glede hitrosti. V par urah preleteti v aeroplanu na stotine in stotine kilometrov, to je modernemu človeku največji užitek. V avtomobilu tvega brez vsake potrebe svoje kosti, samo da dirja s hitrostjo 80 ali 100 km. Časopis, ki prinese pol ure prej zlagane in izmišljene vesti iz daljnjih krajev, uživa največji ugled in drugi listi ga zavideajo. Domoljub z dežele je ves srečen, ko čita že jutraj ob 9. uri »Slov. Narod« z datumom istega dne, čeprav ve, da je bil tiskani še prejšnje dopoldne.

To brezumno hlastanje za velikim in brzim odseva najbolje iz izraza in pojma rekord. Moderni človek živi takorekoč sploh samo še v rekordih. V vsem, v telesni velikosti človeka, v njegovi teži, moči, hitrosti in v raznih telesnih sposobnostih, povsod se bje med modernim svetom stalen boj za rekord. Rekord v stradanju in rekord v tem, kdo največ poje, zanimata modernega človeka prav tako kot rekord v plavanju, brzem strojepisu in kjerkoli drugje.

Moda, zanimanje, ki ga kaže moderni človek za vse, kar je novega, priča, da se tudi v tem pogledu ne loči od majhnega

otroka. Vedno novi plesi, vedno nov način zabave, novi športi itd., vse to odkriva tudi s te strani naše otroške slabosti. In končno tisto veselje, pokazati svojo moč! S kakšnim navdušenjem se veseli moderni človek novih iznajdb, ki pomenjajo prevrat v dosežanjem življenju. S kakšnim zanimanjem je čital med vojno ves svet slike in opise iz »glavnih stanov«, odkoder so generali in vojskovodje zapovedovali ter gonili stotisoče v smrt! Človek, ki ima nad takimi stvarmi svoje posebno veselje, se pač malo loči od otroka, ki je vesel, ko vidi, da se veliki vol ali konj boji njegove šibe, ali da ga domači pes uboga ter mu vedno iznova prinese kamen, katerega mu zaluča sedaj sem, sedaj tja.

V teh in v tisočih podobnih pojavov se jasno kaže, kako je moderni človek v

resnici izgubil pojem človeka, ki ni in bi ne smel biti samo žival. Moderno divjanje za raznimi športi in rekordi odkriva vso našo nesposobnost poglobiti se vase ter iz svoje notranjosti ustvariti kaj velikega. V tej naši nezmožnosti tiči glavni vzrok, da postaja socialno vprašanje vedno bolj pereče in da so prazni vsi naši poskusi, s katerimi bi ga radi rešili. Podobni smo vrtnarju, ki cepi žlahtne in sveže mladike na trhlo deblo. To je treba najprej pri korenini poživiti in obnoviti, potem se bodo tudi vse socialne reforme z lahkoto izvedle. Korenina človeškega debela, človeške družbe, pa je človek sam in družina, iz katere izraste. Ta dva je treba najprej osvoboditi modernega duha ter jih prenoviti v novem, boljšem duhu, potem šele bomo mogli resno in uspešno misliti na socialne reforme.

Popoln poraz centralistov.

Pri včerajšnjih občinskih volitvah so demokratje doživeli tako strašen poraz, da se jim o čem podobnem niti sanjalo ni. Nič manj uničujoč ni izid volitev za samostojne, ki so ob volitvah v konstituanto imeli večino v mnogih občinah, v katerih so pa danes popolnoma tepeni.

Najznačilnejša je v tem oziru ljubljanska okolica! Pri volitvah v konstituanto so samostojneži v ljubljanski okolici vladali kot v svoji nepremagljivi trdnjavi. Včeraj pa je ljubljanska okolica neovrgljivo pokazala, da samostojni in liberalni centralisti tu nimajo prostora. V ljubljanski okolici je 33 občin. Od teh nam je znan izid iz 28 občin. V teh 28 občinah je Ljudska stranka dobila večino (nadpolovično) v 16 občinah, relativno večino pa v 6 občinah. Samostojneži so dobili od 28 občin v roke le 2 občini, dočim imajo socialisti relativno večino v 3, komunisti pa v 1 občini.

Izmed izvoljenih odbornikov je v teh 28 občinah dobila SLS 262, Samostojna 119, komunisti 36, socialisti 60, nar. socialci 8,

demokrati 11, razne gospodarske stranke, o katerih se ne ve, kaj so, pa 17 odbornikov. Tedaj absolutna večina odbornikov je za SLS.

Centralisti so v ljubljanski okolici dobili le 130 odbornikov, dočim so avtonomisti dobili 366 odbornikov!

Demokrati v celotnem okraju in v celi deželi nikjer ne prihajajo v poštev.

Še sijajnejša so poročila od drugod. Na Jesenicah se je od zadnjih volitev stališče SLS znatno okrepilo, enako na Bledu. Litijski okraj izkazuje skoro povsod naše absolutne večine. Tudi v Belokranji, kjer je pri zadnjih volitvah Ljudska stranka dobila komaj dobro petino glasov, prehajajo sedaj občine v roke Ljudske stranke.

Povsod se ljudstvo dviga proti nasilnemu demokratskemu in samostojnemu bičju grdega centralizma. Povsod padajo dosedanje trdnjave liberalcev, krščansko slovensko ljudstvo pa koraka v stari samozavesti od zmage do zmage!

Poljska vstaja v Šleziji.

Poljaki se nočejo ukloniti izidu ljudskega glasovanja v Šleziji in hočejo z lastno pestjo odločiti usodo te dežele. 2. ozir. 3. t. m. so poljske čete, ojačene z domačimi vstajši zasedle vso Gornjo Šlezijo, o čemer je prišlo po mnogih krajih do krvoprelitja. Poljaki so porušili več železniških mostov in pretrgali brzojavne zveze. V Bytomu, Katowicah, Tarnovicah in drugih mestih se vrše spopadi; navzoče francoske čete nastopajo proti vstašem. Medzavezniška komisija je nad vsemi zgornješlezjskimi okraji proglasila obsedno stanje.

LDU Berlin, 3. maja. (DKU) V zbornici je izjavil državni minister dr. Simons: Pred namo urami je medzavezniška komisija sporočila, da je trdno odločena, vzdržati mir in red. Nevarnost zopetne vstaje v Gorenji Šleziji je ogromna in njene posledice bi bile nedogledne. Nemško prebivalstvo Gorenje Šlezije mora odkloniti vsako odgovornost. Odgovorni so samo poljski hujskači in odgovorni organi, ki menijo, da bodo siloma mogli doseči, kar jim je po pravici in po glasovanju zabranjeno. — Poslanec Schultz-Bromberg (nemški nacionalci) pogrša vsako omembo o tem, kaj namerava storiti vlada, ako odpove medzavezniška komisija. — Državni minister dr. Simons veli: Ne smatram za umestno, da bi sedaj, v času, ko bomo oddali svoje brzo-

javke v glavnih mestih zaveznikov, podali izjavo, kaj mislimo storiti, ako se nam odreče pomoč zaveznikov.

LDU Pariz, 3. maja. Agence Havas poroča iz Londona: Na današnji seji vrhovnega sveta sta izvajala admirala Beatty in Grasset, da bi eventualne odredbe na morju obstale v blokadi Nemčije in v zasedbi Hamburga s sodelovanjem čet na kopnem. Finančni izvedenci so sestavili memorandum o pogojih in jamstvih za plačila. Sklenilo se je sestaviti garancijski odbor, kar je včeraj na britanski strani zbudilo pomisleke. Vrhovni svet je sklenil poslati vladi Zedinjenih držav brzojavko, v kateri se vabi, naj pošlje zastopnike v vrhovni svet, v poslaniški svet in reparacijski odbor. Po informacijah vrhovnega sveta znašajo dohodki na carinski črti ob Renu v enem mesecu 150 milijonov papirnatih mark.

LDU Berlin, 3. maja. (DKU) »Vossische Zeitung« javlja iz Vratislave: Opoldne položaj v Bytomu in Katowicah ni bil več tako napet. Poljski pučisti so zapustili obe mesti. V Katowicah so se razvili boji med francosko posadko in poljskimi insurgenti, katerim so vzeli 300 pušk. Tolpo so razgnali. Baje so tudi redni poljski vojaki na raznih krajih prekorajili mejo. Včeraj pričeta stavka je v vseh obratih splošna.

Omišalj—Malinska—Krk; enkrat na teden kakor glavna proga za Dalmacijo do Kotora: Bakar — Split—Korčula—Zelenika—Kotor.

NEMIRI V ALBANIJU.

LDU Belgrad, 3. maja. (ZNU) Presbiro poroča iz Aten: Iz Janine se poroča, da je bilo 7 uglednih Albancev aretiranih radi špicnaze. Pri njih so se našli dokumenti, ki dokazujejo njihovo krivdo.

LDU Belgrad, 3. maja. (ZNU) Presbiro poroča iz Aten: Ko so bile v Korici na veliki petek cerkvene svečanosti, so oboroženi Arnavti napadli grški spreved. Bilo je ubitih 11 Grkov, mnogo pa ranjenih.

Širite „NOVI ČAS“

Doli z draginjno!

Vsak kdor ima le malo pogleda za gospodarske razmere, se mora čuditi, odkodi to, da se naša valuta še vedno ne izboljša, da se pri nas še vedno ne čuti padanje cen, ki se vrši po vsem svetu. Naj bodo naše notranje-politične homatije še take, dejstvo je vendarle, da smo vsi za to državo, da zato ta država trdno stoji. Istotako je nepobitno dejstvo, da je v tej državi v gospodarskem oziru tako obilje, kakor komaj v kak drugi deželi. Poplava papirnatega denarja davno ni tolika, kakor v večini drugih dežel. In vendar se naša valuta ne more dvigniti ter nas občutno bijejo češkoslovaška krona in nemška marka in prav posebno italijanska lira, da o drugih valutah niti ne govorimo.

Vsakemu mora biti jasno, da morajo biti tu vmes nečisti posli, da se povzdiga naše valute umetno zadržuje. Ni dvoma, da se o naši valuti v veliki meri odloča v središčih naših »dobrih« velezaveznikov. Toda tu imajo nedvomno svoje masne prste zraven tudi naši domači špekulanti. Tem špekulantom, ki imajo svoje kupčijsko poslovanje usmerjeno le na čim dalje večjo draginjo, je namreč sedanja umetno vzdrževana nizka veljavnost našega denarja zelo povolji. Oni imajo velikanske zaloge blaga, ki ga hočejo prodati po dosedanjih neprimerno visokih cenah. Oni vedo, da se mora naša valuta prej ali slej mogočno dvigniti, vedo, da je ta valuta v resnici že danes zdrava, kakor le katera druga. Zato se trudijo, da si te valute nakupijo kolikor največ mogoče, a to morejo, ako ta valuta še nekaj časa ostane potisnjena, potlačena. Tako se pri nas umetno vzdržuje neprirodna draginja.

Najžalostnejše pri tem je pa to, da to zločinsko špekulacijo na škodo širokih slojev podpira država sama. V zaščito interesov teh vojnih dobičkarjev je vlada naložila na razno imozemsko blago visoko carino, tako da tudi pošteni trgovci, ki ne delajo s špekulacijo in si niso nakupili zalog, ne morejo blaga, ki ga sproti naročajo iz inozemstva, prodajati ceneje nego špekulanti. Da je to mogoče, se imamo zahvaliti edino le dejstvu, da še nimamo rednega parlamenta. Ako bi imeli tega, bi špekulantom in taki vladni gospodarski politiki hitro odklenkalo. Tu imajo ljudski sloji posebno jasen zgled, kako važne so zanje volitve, kako potrebno je, da se v največji meri poslužujejo političnih pravic in pošljejo v parlament može, ki so daleč od špekulantskih krogov.

Pa najsi smo zaenkrat še prepuščeni špekulantom in njih visokim zaščitnikom v vladi: umetna bolezen naše valute se ne bo dala dolgo vzdrževati. Prej ali slej mora zdrava moč našega denarja butiti na dan in podreti in streti tiste, ki jo sedaj tišče navzdol. Da se to zgodi čim prej in da bodo imeli špekulanti čim manj od sedanje draginje, ki jo brezvestno vzdržujejo na umeten način, bodi skrb širokih krogov konsumentov: Nihče naj ne kupi družega, razen kar neobhodno potrebuje. Pokažimo, da vemo tudi mi ceniti dejansko vrednost našega denarja in ne nosimo ga špekulantom, ampak ga hranimo za boljše čase!

Politični položaj.

Belgrad, 4. maja. (Izv.) Ministrski predsednik Nikola Pašić je odšel v Arandjelovac. Radi tega so prekinjena pogajanja med vlado in muslimani in tudi med radikali in demokrati glede rekonstrukcije kabineta. Za slučaj, da postane Velizar Janković minister za zunanje zadeve, zahtevajo demokrati zase ministrstvo javnih del, na kar bodo radikali gotovo pristali, kar jim je ležeče na tem, da obdrže odločilen vpliv na zunanjo politiko v svoji oblasti.

LDU Belgrad, 3. maja. (ZNU) Presbiro poroča: O velikonočnih praznikih ni bilo nobenega večjega političnega dogodka, ker so skoro vsi ministri zunaj Belgrada. Tudi ni bilo klubovih sej, ker so tudi poslanci zapustili Belgrad. Kmalu se bo vršila seja ustavnega odbora, ki bo začel delo glede predlaganih izprememb pri posameznih točkah ustave. Kakor se javlja, bodo šle vlada in vladne stranke opoziciji kolikor mogoče na roko ter bodo poizkušale sprejeti vse zmernejše predloge ustavnega odbora. Splošno se računa, da se bo do pri the izpremembah v glavnem ozirali

* Primerjaj zlasti njegovi deli: Der Bourgeois in pa Der moderne Kapitalismus, na kateri se v prvi vrsti naslanjajo moji članki.

na predloge onih strank, ki so v političnem naziranju bližje vladí. Rekonstrukcija kabineta se bo izvršila šele po sestanku konstituante. Razporejen je v klubu glede glasovanja o ustavi ni znano, ker bodo prišli poslanci v Belgrad šele po 6. maju. Po vsem tem je politična situacija ista kakor je bila pred prazniki.

Demokratski fašisti — na „delu“.

Split, 4. maja. (Izv.) O napadu na poslance zemljoradniškega kluba poročajo: Ko sta poslanca Francić in Lažić potovala v Split, jih je s palicami in revolverji oborožena banda zaustavila z klici: Dol s protidržavnimi elementi!, nakar jim je Lažić odgovoril, da on dela za to državo in da ni nikak protidržaven element. Na ta odgovor so jih napadli in Lažića ranili na več krajih, da so ga morali prepeljati v bolnišnico. Tudi Francić je ranjen. Napadalcu so pobegnili.

SPOPADI NA BOLGARSKI MEJI.

Belgrad, 4. maja. (Izv.) Zastopnik vojne ministrstva g. Drašković je dal našim četam na bolgarski meji nalog, da naj vsak ponovni vpad bolgarskih četašev s silo vdušijo in odbijejo.

Belgrad, 4. maja. (Izv.) Pogajanja med Italijo in Jugoslavijo se bodo nadaljevala tekot tega tedna in bodo najpoznejše do 17. t. m. končala, kajti Italija je izjavila, da bo striktno izpolnila vse obveze rapalske pogodbe. To forsiranje pogajanj od strani naše vlade se smatra za ponovno popuščanje v naših narodnih interesih.

IRGOVSKA POGAJANJA Z ITALIJO.

LDU Belgrad, 3. maja. (ZNU) V nekih dneh se bodo po vsej priliki začela pogajanja med Italijo in Jugoslavijo, ker po zadnjih vestih iz Rima namerava Italija izpolniti vse klavzule rapalske pogodbe. Ako Italija takoj izvrši evakuacijo, se bodo nadaljevala pogajanja mogoče še ta teden, vsekakor pa do 15. t. m., ko se vrne delegat Lucciolini.

Neprijetni spomini.

Naši liberalci se ogrevajo za kancelarparagraf, ker jim pošene pridige neustrašenih slovenskih duhovnov vzbujajo neprijetne spomine. Enega spominjajo zgubljene mladostne čiste vere, drugega njegovih političnih in zasebnih grehov, tretjega pa njegove narodne mlačnosti in suženjskega klečplastva. En mal spomin izza polpreteklih dni:

V avstro-ogrski armadi je med vojsko služil tudi sedanji jugoslovanski minister dr. Vekoslav Kukovec. Bilo je to pri nekem bosenskem pešpolku, kjer je opravljal težavne posle vojnega kurata g. J. Kakor večina slovenskih vojni kuratov, je bil tudi g. J. odločen Slovenec, ki je bil zato deležen živga nezaupanja svojih nemških gospodarjev. Pri nekem cerkvenem govoru je kurat J. v primerni dostojni obliki moštvo opisal, na kako napačni poti je nemški narod s svojim cesarjem Viljemom, zlasti napačen je njegov način bojevanja. Moštvo je pridiga ugajala, ne tako dr. Vekoslav Kukovec, ki je po pridigi povedal kuratu J., da k njegovim cerkvenim govorom ne bo več hodil, ker se spravlja v nevarnost, da bi tudi njemu očitali enako mišljenje, kot ga ima kurat J.

Z današnjim jugoslovanstvom gospoda ministra se seveda ne more meriti niti kurat J., niti kak drug slovenski duhoven.

Politični dogodki.

Politika v cerkvi? Kakor vemo, hočejo liberalci imeti v ustavi »kancelarparagraf«, ki je iznajdba — po lastnem priznanju — naših samostojnih in je naperjen zgolj proti katoliški duhovščini. No, kakor kaže, bo prišla pod ta paragraf tudi pravoslavna duhovščina, ker tudi ona v cerkvi prav odkrito kaže s prstom na protiverske struje kot na škodljivce srbskega naroda. »Crna gora« prinaša govor protojereja Ivana Kalugierovića v pravoslavni stolnici na Cetinju na zadnjo cvetno nedeljo. In je rekel protojerej med drugim: Srbsko osvobodjenje se je začelo iz cerkev in samostanov. Sedaj smo dosegli vrhunec narodnega dela. Toda žal, mnogi sinovi naše dežele, opiti z velikimi uspehi osvobodjenja in zedinjenja, pozabljajo, da smo šli na to veliko delo iz cerkve. Mnogi danes obračajo cerkvi hrbet, mnogi zopet mislijo, da je cerkev dovršila svojo vlogo in da jo je treba postaviti v arhiv! Ljuto se varajo ti naši novi kovači sreče! Kdor hoče resnični napredek naroda, kdor hoče duhovno zedinjenje, ta mora iskreno objemati nežno mater cerkev, ker nam je ona ravno danes najbolj potrebna. Srbska pravoslavna cerkev s svojo duhovščino je mnogo starejša nego srbska država in je bil že Nemanja hvale dolžen tej cerkvi za zedinjenje srbskih dežel v eno državo. Cerkev stoji danes pred novimi velikimi nalogami, da nas duhovno prerodi, prosvetno dvigne in telesno okrepi. — Tako torej tudi srbska duhovščina noče molčati, ko se nehvaležni lastni sinovi pripravljajo, da vržejo vero in cerkev v staro šaro. To ji je le na čast. A kaj poreko na to prečanski liberalci, ki kujejo kancelarparagraf za katoliško cerkev, dočim se pravoslavni laskajo, menec, da bo ona nasproti brezboštvo igrala vlogo mutastega psa?

Dnevni dogodki.

— Organizacijska številka »Novega Časa« bo izšla v petek na 4 straneh.

— Dunajski brzovlaki vozijo. Obratno ravnateljstvo južne železnice objavlja: Promet dunajskih in praških brzovlakov se vrši že od danes, dne 4. t. m. dalje tako kakor pred ukinitvjem.

— Umrli je v Zagrebu profesor Dragutin Hirc, ki je tekot svojega življenja spisal nad tisoč raznih znanstvenih del: pedagoških, zemljepisnih, botaničnih, zooloških itd. Njegova zbirka hrvatske flore je največja in najpopolnejša v naši državi sploh.

— Nevarni oglasi. Te dni so v Lipskem prišli na sled agentu, ki se je pečal s trgovino z dekleti na ta način, da je priobčeval v časopisih vabljuje oglase za službo vzgojiteljice. Agenti so zaprli.

— Ponarejeni potni listi v Ameriko. Ameriške oblasti so dognale, da se v raznih evropskih državah kar na debelo fabricirajo ponarejeni potni listi v Ameriko. Škodo imajo seveda izseljenci, ki s takimi potnimi listi potujejo. Tudi v Jugoslaviji so na delu ponarejalci potnih listov v Ameriko.

— Pota pobeglega kaznjence. Dne 18. aprila je pobegnil kaznjencec Ivan Klanšek, ko je delal v opekarni v Kosezah. Preko Sv. Katarine je prišel na Selo pri Polhovem Gradcu, kjer se je zglasil pri Jeri Jankoviču, katere mož je sedel v preiskovalnem zaporu. Jeri je natvezil, da sta bila skupaj z možem v zaporu, da je on ušel in da bo pomagal tudi njenemu možu k begu; da naj mu celo obleko, katero bo nesel možu v zapor. Pogostila in prenočila je Klanška, toda drugi dan zgodaj zjutraj so že prišli orožniki po Klanška in ga odvedli nazaj.

je navdajala naravno vernike z željo izpreobrniti vse, ki so do njih čutili vezi človeške naklonjenosti, in krog, ki ga je tako začrtala dobrohotnost do ljudi, je še bolj razširjala hrepenenje po božji slavi. Bila je čast krščanske vere, da je kristjan drzovito usiljeval svoje verske nauke skepticizmu nekaterih, mržnji drugih, modremu zaničevanju modrijanov, pobožnemu zgražanju ljudstva; ravno njegova nestrpnost mu je dajala najprimernejše orožje za uspeh, in mehki pogan je naposled pričel misliti, da mora v resnici nekaj svetega biti v gorečosti, ki je docela nepoznana vsem njegovim izkušnjam, ki ni obstala pred nobeno zapreko, se ni strašila nobene nevarnosti niti mučenja ne morišča, in je upotila razgovor, vse drugačen kot mirna razporna vprašanja modrojočih modrijanov, pred sodni stol večnega Sodnika. Tako se je zgodilo, da je ista gorečnost, ki je delala sredoveškega kristjana pobožnjaka brez usmiljenja, narejala iz kristjanov prvih časov junake brez strahu.

Ne najmanj goreč med temi vnetimi, srčnimi in resnobnimi naravami je bil Olint. Komaj je bil Apeid s kramom vzprejet v naročje cerkve, se je Nazarencem požuril, da ga prepriča, da mu je nemogoče še nadalje obdržati oblačila in opravila njegovega svečenika. Bilo je očito, da ni mogel spoznati v častiti Boga, hkratu pa, četudi le nazunaj, častiti malikovalske oltarje hudobnega duha.

Deželno sodišče je obsodilo Jankovičevu po § 62 srbskega kriminalnega zakona v 14 dnevni zapor, Klanška pa v 6 mesecev ječe.

Ljubljanski dogodki.

Ij Drugod in pri nas. Te dni sem imel opraviti na deželni vladi, kjer sem videl kakih 50 vojni ujetnikov, ki so se vrnili iz Ruskega. 40 dni so potovali po morju do Trsta in od tam z železnico v Ljubljano. Seboj so imeli tudi svoje žene, s katerimi so se poročili na Ruskem. V srce so se mi smilili ti ubogi ljudje, za katere se ni nihče brigal. Povpraševali so razne ljudi, trkali na razna vrata, da bi dobili sredstev za povratek v svoje domače kraje. Del časa sem to opazoval, a ne vem, če se jih je nazadnje kdo usmilil. Bili so pač reveži sami sebi prepuščeni. Takšna usoda doleti vojne ujetnike pri nas, kjer imamo, kakor se vedno zatruje, vsega dovolj. V obubožani Nemški Avstriji pa sprejemajo vojne ujetnike, zlasti one, ki se vrnejo iz Rusije, deželni glavari, vojaški dostojanstveniki, javne deputacije in drugi, dobrodelna društva pa skrbijo, da jim vsaj prve dni ni treba skrbeti za vsakdanji kruh. Takim škandaloznim razmeram pri nas bo vendar treba enkrat konec napraviti.

Ij Predsedništvo izpraševalne komisije za pravosodni in državoslovni izpit v Ljubljani objavlja: Kandidatje, ki hočejo delati pravosodni in državoslovni izpit v poletnem tečaju 1921 v Ljubljani, morajo vložiti svoje prošnje pri predsedništvu izpraševalne komisije za pravosodni in državoslovni državni izpit do konca meseca maja 1921. V mesecih julij, avgust in september 1921 pred komisijo v Ljubljani ne bo terminov za polaganje imenovanih državnih izpitov.

Ij Malomarnost v trgovini. Pred sodnikom se je zagovarjal veletržec, l. 1861 v Sv. Ani pri Trzinu rojeni Andrej Šarabon. Ivana Kavčič je Šarabona naznanila policiji, da je 23. aprila letos dobila v Šarabonovi trgovini sol, a je dobila mesto nje sodo; ker se ji je skvarilo kosilo in kruh, je zahtevala odškodnino, katere ji pa niso dali, marveč so poklicali policijskega stražnika, da jo je odstranil. Šarabon je pri sodišču rekel, da ni o tem ničesar vedel, ker ni bil v detajlni trgovini. Stražnika je poklical poslovođa, kateri ni škode povrnil, ker je prinesel Kavčiču sodo v drugem, kakor njegovem zavitu nazaj. Zmota je pa mogoča. Oškodovana Ivana Kavčič, kleparjeva žena, je povedala, da je kupila zgodaj zjutraj pri Šarabonu blago. »Šla sem precej domov, osolila kruh in kosilo. »Župa« je bila tako čudna, kruh pa za nič. Šla je k Šarabonu. Povedala je prodajalki, da ji je dala sodo mesto soli. Ko je prišel poslovođa, je vprašal prodajalko, kje je vzela sol. Pokazala mu je predal in poslovođa je rekel, ko je predal odprl: »Kdo je to notri stresel?« Poslovođa ji je rekel, naj prinese Kavčičeva pokazati kosilo. Šla je po ostanke kosila v Cerkevno ulico. Ko se je vrnila, jo niso hoteli odškodovati niti ji niso vrnili zneska, ki ga je plačala za sol. — G. Šarabon Kavčičevi gospej: »Zakaj pa niste prišli k meni?« — »Če bi ne bil gospod poslovođa tako surov z menoj, bi ne bila nič storila.« — Sodnik je obsodil trg. Šarabona po § 12 živilskega zakona na 20 kron globe, eventualno na 48 ur zapore; povrtni mora tudi Kavčičevi gospej povzročeno škodo 109 kron. Šarabon je povedal, da se bo pritožil.

Ij Izjava. Dne 29. aprila je v našem listu izšla notica pod naslovom »Kinematografski monopol«. Ker je bil obdolžen g. Konrad Černe, češ, da je on dotično notico spisal ali inspiriral, izjavljamo: G. Černe ni z našo notico v nobeni zvezi, je ni inspi-

riral in ne pisal ter je našemu uredništvu popolnoma neznana oseba. — Jasno pa je, da s tem ne prekličeemo vsebine one notiče ter ponovno opozarjamo javnost, kako uživa v Ljubljani demokratski milijonar kinematografski monopol brez prave kontrole, dočim ubogi invalidi čakajo na rešitve svojih prošenj že leta.

Naša društva.

d Skupina JSZ KTD ima v četrtek 3. t. m. ob 8. uri sveto mašo na Rožniku. Po sv. maši sestanek v verandi gostilne na Rožniku. Vabimo vse člane in somišljenike, da se v obilnem številu udeležijo. — Odbor.

d »Krekova prosveta«. Seja centralnega odbora se vrši danes ob 8. uri zvečer v Alojzijevešču. Kattauer, t. č. predsednica.

d Prosveta frančiškanske župnije priredi danes, v sredo zvečer družben večer v dvorani Rokodelskega doma. Na sporedu so šaljivi prizori, srečolov, šaljiva pošta, amerikanski zapor itd. Z jedili in pičajo najbolje preskrbljeno. Začetek ob 7. uri. Vstopnina 4 K za osebo. Vsem članom in prijateljem: Na veselo svidenje! (k)

d Zarja. V petek ob 8. uri zjutraj občni zbor z dnevnim redom: 1. volitev predsednika častnega sode, 2. slučajnosti. Predsednik.

Zveza služkinj, Ljubljana, ima 5. maja ob 5. uri popoldne v prostorih Jugoslov. Stokovne Zveze, Stari trg 2 širšo odbo-rovo sejo. Vabljeni so vsi zastopniki od vseh skupin, ker seja je jako važna, in zato pridite gotovo vsi. (H.)

Odgovorni urednik Anton Marinček.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Prvovrstna Es-ka kolesa

Najfinejše predvorno kvaliteto blago.

J. Gorec, Ljubljana
Gospodarska cesta 14

Tovarna
JOS. REICH

Barva vsakovrstno blago.
Kemično čisti oblake.
Sveti oltar ovratnike, za pestnico in sreje.

Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Seeburgova ul. 4.

Podružnice: Maribor Novo mesto Kočevje
Gospodarska ul. 38. Glavni trg. Štev. 35.

Gradbeno podjetje
ing. Dukić
LJUBLJANA, Resljeva cesta 9.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Poslednji dnevi v Pompejih.

CETRTA KNJIGA.

PRVO POGlavJE.

O gorečnosti prvih kristjanov. — Dva človeka prideta do nevarnega sklepa. — Ste ne imajo ušesa, posebno svete stene!

Kdor motri prvo zgodovino krščanstva, opazi, kako potreben za njegovo zmagoslavje je bil oni silni duh gorečnosti, ki se ni strašil nobene nevarnosti, ni poznal nobenega kompromisa, je navdajal njegove prvobornike ter v nemal njegove mučene. Pri zmagujoči cerkvi razodeva duh nestrpnosti svoj vzrok, pri slabotni, preganjani cerkvi daje isti duh ponajveč pomoč. Da so premagali izkušnjava, ki so jih nudile vere drugih ljudi, je bilo treba te vere prezirati, mrzeli, zavračati, je bilo potrebno trdno verovati ne samo, da vsebuje evangelij pravo vero, ampak tudi edino pravo vero, ki je dajala odrešenje, da potrdi učence v resni preprostosti njenih nauk in da ga vzpodbudi k sveti, nevarni vnetosti izpreobražanja, mnogobožcev in poganov. Verska resnobnost, ki jo omejevala čednost in nebo na izbrano peščico, ki je videvala v drugih bogovih zle duhove in kazni pekla v drugi veri,

valna mržnja zoper sleparstvo, ki ga je sam pretrpel, in želja, da se za to maščuje. V tem samozavestnem preziranju zaprek — v nekaki slepoti, ki je potrebna vsem, ki se lotijo smelih in vzvišenih činov — nista niti Olint niti izpreobrnjenec opazila vseh težkoč pri uspešni izvršitvi svojega načrta, kakor je bila spoštljiva pravovernost ljudstva samega, ki bi morebiti vpricho svetih oltarjev velike egipčanske boginje iztežka verjelo celo pričevanju njenega svečenika zoper njeno moč.

Apeid je tako rade volje pritrtil temu nasvetu, da je bil Olint vesel. Ločila sta se, potem ko sta se dogovorila, da se bo Olint posvetoval o tem velikem činu z imenitnejši mi svojih krščanskih bratov ter dobil pri njih sveta in zagotovila. Naključilo se je, da se je imela ena izidnih slovesnosti vršiti drugi dan po tem razgovoru. Ta svečanost je nudila ugodno priliko za izvršitev načrta. Domenila sta se, da se prihodnji večer na istem kraju zopet snideta, in pri tem sestanku so se imeli dognati vse podrobnosti razkritja za naslednji dan.

Prigodilo pa se je, da se je poslednji del tega razgovora vršil blizu sacela ali male kapelice, ki smo jo opisali že v enem prejšnjih poglavij; in kakor hitro sta postavila kristjana in svečenika izginili iz gaja, se je izza kapelice prikazala neka temna, čudna postava.

(Dalje.)